

Η'. Ἡ παροῦσα συστηματικὴ ὁροθεσία λαμβάνει τὴν ἀρχὴν της ἀπὸ πρώτης τοῦ ἐρχομένου Ἰανουαρίου τοῦ 1807 ἔτους ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὅστις ἤθελε φανῆ παραβάτης εἰς τὰς ἐν αὐτῷ ἐκτεθείσας συμφωνίας, ἢ ὀλιγῶς, ἢ ἐν μέρει, θέλει πληρῶναι εἰς τὴν κάσσαν τοῦ συστήματος γρόσια 250 καὶ τοῦτο διὰ πρώτην φοράν ὅταν ὁμοίως φωραθῆ καὶ δεύτερον παραβάτης, θέλει πληρῶναι τὰ διπλά.

Ἐν Σμύρῃ, τῆ 10 Δεκεμβρίου 1806.

N. S. F.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΓΕΝΟΥΗΝΣΙΩΝ.

(Συνέχεια).

Λαϊνὲξ ὁ ὀπαδὸς τοῦ πρώτου στρατηγοῦ τῶν Ἰησουϊτῶν ἀφίκετο εἰς Γένουαν ὅπως ἐμφυτεύσῃ ἐδραίως τὴν ἐπιρροὴν τοῦ τάγματος· τόσον δ' ἐπέτυχεν, ὥστε ἡ Δημοκρατία δὲν ἀπήτησε παρὰ τῶν Ἰησουϊτῶν ἵνα ὑπαχθῶσιν εἰς τὸν νόμον, δι' οὗ ἀπηγορεύετο νὰ ἀπαλλοτριῶνται ἄνευ τῆς ἀδείας της τὰ κτήματα τῶν οἰκογενειῶν ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καθιδρυμάτων. Ἡ Γένουα κατεῖχε τότε σπουδαίαν θέσιν, διότι ἐδύνατο, ἀποκλίνουσα πρὸς τὸν γαλλικανισμόν, νὰ καταστήσῃ τὴν Γαλλίαν πρώτην δύναμιν ἐν τῇ Μεσογείῳ. Ὁ διάσημος Δώρια, ὅστις ἄπειρον ἐξήσκει ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν συμπολιτῶν του, ἀναγκασθεὶς νὰ ὑποστῇ τὰς φαντασιοπληξίας ἐνὸς τῶν κουφοτέρων καὶ μᾶλλον εἰς κίνδυνόν ἐμβαλλόντων τὴν πατρίδα των Γάλλων ἡγεμόνων, παρητήθη τῆς ὑπηρεσίας Φραγκίσκου τοῦ Α' καὶ προσῆλθε παρὰ τῷ ἐχέφρονι ἀνταγωνιστῇ του, ὅστις ὑπεδέχθη αὐτὸν ἀνοικταῖς ἀγκάλαις. Οἱ Ἰσπανοὶ κυριάρχει ἀριστὰ ἐνόησαν τὸ πρόσωπον ὅπερ τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν ἐδύνατο νὰ διαδραματίσῃ ἐν τῇ ἠθικῇ ταύτῃ κατακτήσει, ἥτις θὰ κατήντα προσάρτησις ἂν δὲν ἀπῆντων το-

σαύτας ἀντιστάσεις ἐν τῇ φιλοπατρίᾳ τῶν Γενουηνσιῶν.

Ἡ σύστασις τῶν Ἰησουϊτῶν ἀπέδειξε καὶ αὐθις τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν. Οἱ μοναχοὶ οὗτοι, οὗς διάπυρος κλίσις πρὸς προσηλυτισμὸν ἔφερεν εἰς Λιγυρίαν, ταχέως ἀπέκτησαν τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα, ὅπως ἐν Ῥώμῃ ἔλαβον ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ στρατηγοῦ των Ἀκουαβίβα, ὡς ὁ Λεοπόλδος Γράγκε ἀποδεικνύει, τὰ ἔθιμα ἅτινα παρήγαγον «τὴν εὐκοπον εὐλάβειαν.» Ἐξ ὅλων τῶν ἐν Γενούᾳ ἀποθηκῶν τοῦ ἀτελοῦς λιμένος ἡ μόνη καλῶς ἐφωδιασμένη ἦν ἡ τῶν μαθητῶν τοῦ Λογιόλα, ἰδίως εἰς ἀρώματα καὶ ἄλλα πολύτιμα προϊόντα, ἅτινα ἤρχοντο αὐτοῖς ἐξ Ἰσπανίας, ἐκ Πορτογαλλίας, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἐκ Κίνας. Ἡ τραπεζιτικὴ ἐργασία, εἰς ἣν ζωηρὰν ἔχουσι κλίσιν οἱ Γενουήνσιοι, ἦν ἐπίσης προσφιλὴς ἐκείνοις. Αἱ οἰκογένειαι καὶ τὰ καταστήματα ὅσα μετὰ σπουδῆς ἐνεπιστεύοντο αὐτοῖς τὰ κεφάλαιά των, ἀπελάμβανον καλοὺς τόκους· κατὰ δυστυχίαν ὁμοίως τῶν μετόχων, ἡ Μαρία Θηρεσία, καὶ τοὶ μέγαν ζῆλον ἔχουσα ὑπὲρ τῆς Ῥωμάνας Ἐκκλησίας, ἐσφετερίσθη, ἅμα τῇ καταργήσει τοῦ τάγματος, τὰ κεφάλαια ἅτινα εἶχε δανείσει εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς αὐτοκράτορας. Ἐν Βιέννῃ προσεποιήθησαν ὅτι ἐπίστευσαν ὅτι ἡ ἐταιρεία μετέσχε διὰ τῶν ἰδίων της χρημάτων εἰς τὰ δάνεια ἅπερ ὁ οἶκος τῶν Ἀψβούργων συνωμολόγησεν.

Ὁ ἐκ Σαβόνης ποιητῆς Καμπρέρας εἶναι ἡ ἔκφρασις τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ἃς ἡ καθολικὴ Παλινόρθωσις εἰσήγαγεν ἐν Λιγυρίᾳ. Ὁ «ἡγεμὸν τῶν Ἰταλῶν λυρικῶν» συνέταξε δέκα ᾠδὰς ἵνα πανηγυρίσῃ τὴν ἀναγόρευσιν Οὐρβανοῦ τοῦ Η' (Βαρβερίνη). Τὸ θέατρον τῆς Σαβόνης ἐκλήθη διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κόλακος τῶν παπῶν, τοῦ ψάλτου τῶν αὐλῶν, τοῦ ἀπολογητοῦ τοῦ ἁγίου Βαρθολαμαίου (1) Οἱ τὴν πόλιν ταύτην ἐπισκεπτόμενοι ἐν γένει παρατηροῦσι τοὺς δύο τούτους σαπ-

(1) Ἴδτε Σισμόνδην Ἰταλικὴν Φιλολογίαν.

φεικούς στίχους, τούς ένταυτῶ λατινικούς καί Ιταλικούς, γεγραμμένους άνω τῆς εικό-
νος Παναγίας τοῦ Παρώδῃ.

*In mare irato, in subita procella,
Invoca te, nostra benigna stella.*

Ὁ Γαβριήλ Κλαμπέρρας, γεννηθεὶς ἐν Σα-
βόνη τὴν 8 Ἰουνίου 1552 καὶ ἀπολέσας
τὸν πατέρα του πρὶν ἔτι ἶδῃ τὸ φῶς τῆς ἡ-
μέρας, ἐστάλη ἐν Ῥώμῃ ἐνεναετῆς τὴν ἡ-
λικίαν. Ὁ θεὸς ἐνεπιστεύθη αὐτὸν τοῖς
Ἰησοῦτας, ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἀσθενοῦς
κράσεώς του ἐδύνατο νὰ ἀντιέξῃ καλῶς εἰς
τὴν ἐπιρροὴν ἐκείνην τῆς ἐκπαιδεύσεως ἣ-
τις ἐπισφραγίζει διὰ τοῦ τύπου τῆς τοῦς
σταθερωτέρους χαρακτῆρας, παρεδέχθη τὰς
ἀρχάς των, ἃς καὶ διετήρησε καθ' ἅπαντα
τὸν βίον. Αἱ σχέσεις ὁμοῦ δὲ ἔλαθε πρὸς
τὸν διάσημον ἐγκυκλοπαιδικὸν Μουρέτ
πρὸς τὸν Παῦλον Μανούκιον, τὸν ἐντρίβῃ
περὶ τὴν λατινικὴν φιλολογίαν, καὶ πρὸς ἄλ-
λους πεπαιδευμένους, ἐκώλυσαν αὐτὸν ἀπὸ
τὸ νὰ θυσιάσῃ τὴν φυσικὴν κλίσιν ἣν εἶχεν
ὑπὲρ τῶν γραμμάτων εἰς τὸν ὑπὲρ τὸν ὀρ-
θοδοξίας (τοῦ καθολικισμοῦ) ζῆλόν του.
Ἄλλως, καὶ τοι ὁ ὀργανισμὸς του ἦν ἀσθε-
νῆς, ὁ Κλαμπέρρας διετήρησε σπινθηρα τῆς
λιγυρικῆς δραστηριότητος. Τρόντι ἐνῶ ὑ-
πηρέτει ἡγεμόνα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἐπέ-
τρεψεν εἰς αὐθάδη εὐγενῆ ὅτι τὸν ἔβρισεν,
ἐκδικηθεὶς δὲ ἐδέησε νὰ καταλαίψῃ τὴν Ῥώ-
μην καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ καρδινάλιου Κορνά-
ρου.

Ἡ εἰς τὴν πατρίδα του ἐπάνοδος, ἣτις
δὲν ἦτο ἀπολύτως ἐκουσία, ἀπεδείχθη λίαν
ὠφέλιμος εἰς τὸ νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς γνώσεις
του. Ἡ ὑγεία του τόσο ἐνισχύθη, ὥστε ἐ-
νυμφεῦθη πεντηκονταετῆς καὶ ἔζησε μέ-
χρι τοῦ 1637. Δίαν εἶχε ὠφεληθῆ ἐκ τῆς
ἀναγνώσεως τῶν Ἑλλήνων λυρικῶν. Ὄταν
ἀναγνώσκῃ τις συνεχῶς τὸν Πίνδαρον καὶ
τὸν Ἀνακρέοντα, ἐνίοτε ἔρχεται εἰς τὸν
πειρασμὸν τοῦ νὰ λησμονήσῃ τὸν «ἅγιον»
Ἰγνάτιον καὶ τὸ περίφημον *perinde ac ca-
daver*. Διὸ ὁ συγγραφεὺς τῶν ὠδῶν προσ-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Β.)

σπαθεῖ, μ' ὄλας τὰς ἀπαισίους προorrήσεις
τοῦ Ὁρατίου, νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰ ποιήμα-
τά του τὴν πνευματώδη ένταυτῶ καὶ ἀφε-
λῆ χάριν τοῦ Ἀνακρέοντος.

Οἱ στίχοι, εἰς ἀνέφερα, δὲν θὰ παρεί-
χον ἐντελῆ ἰδέαν τῆς ἀξίας ἣν ἀπέδιδον τῇ
Παναγίᾳ ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ τῶν Γενουη-
σίων Ἄρ' οὐ οἱ Γενουήνσιοι ἔλαβον αὐτὴν
ὡς βασίλισσάν των, ἐφαίνοντο πιστεύοντες
ὅτι ὑπῆρχε μεταξὺ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Μα-
ρίας διαθήκη ὁμοία πρὸς ἐκείνην ἣτις ἀνε-
κήρυξε τὸν Ἰεχωβά ἀληθῆ κυριάρχην τῆς
Δημοκρατίας τῶν Ἑβραίων. Ὅτε ἐξέγερ-
σις τοῦ λαοῦ ἐκώλυσε τὴν Μαρίαν Θεορσιάν
ἀπὸ τὸ νὰ προσαρτήσῃ τὴν Γένουαν εἰς
τὰς κτήσεις τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας, ὁ
λαὸς (i genovani) ἐπολέμει τοὺς στρατι-
ώτας τῆς αὐτοκρατείας κράζων: *Ζήτω
ἡ Μαρία βασίλισσα τῆς Γενόας!* Ὅπως
ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν κατακτήσεων τῶν Ἰ-
σπανῶν ἐπὶ τῶν εἰδωλολατρῶν τοῦ Νέου
Κόσμου (1), ἡ Παναγία νυδάκῃσε νὰ ἐμφα-
νισθῆ εἰς τοὺς ἀνδρείους Λίγυρας, οἵτινες ἐ-
πολέμουν ὑπὲρ αὐτῆς· εἶδον δ' αὐτὴν ἀπο-
διώκουσαν διὰ τῆς χειρὸς τῆς τὰς σφαίρας
ἃς ἔρριπτον κατὰ τῆς πόλεως. Διὸ οἱ ἱερεῖς
καὶ αἱ γυναῖκες, οἱ ἰδιάζουσιν τρέφοντες
αὐτῇ εὐλάβειαν, ἐξεπλήρωσαν τὸ καθῆ-
κὸν των μετ' ἀποφάσεως ἐκπληξάσης ὄλους
τοὺς συγχρόνους· τὰ δὲ στρατεύματα τῆς
Ἀποστολικῆς Μεγαλειότητος ἐξεδικήθησαν
ἐπὶ τῶν εἰκόνων τῆς Παρθένου, αἵτινες δι-
αφοροτρόπως ἐβεβηλώθησαν. Ἀργότερον, ὅ-
τε ἡ ἀνεξαρτησία ἠπειλήθη ἐκ νέου, οἱ χω-
ρικοὶ ἐπίσης *Ζήτω ἡ Μαρία!* κράζοντες
προσέβαλαν τοὺς Φιλοπάτριδας (*Patrio-
tici*) οἵτινες, ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν Γάλ-
λων δημοκρατικῶν, εἰργάζοντο ὅπως κα-
ταστήσωσι τὴν ἀρχαίαν δημοκρατίαν ὑπο-
τελῆ τῇ Γαλλίᾳ δημοκρατίᾳ. Καὶ πρὸ αὐ-
τῆς δ' ἔτι τῆς ἐποχῆς αἱ συγκεντρωτικαὶ
θεωρίαι τοῦ ἰσπανικοῦ καθολικισμοῦ εὔρον
ἀντιπάλους ἐν τοῖς ὁπαδοῖς τοῦ Ἰανσενι-

(1) Ἴδε Prescott Ἱστορίαν τῆς κατακτῆ-
σεως τοῦ Περού.

σμοῦ, ὅν δύνανται τις ν' ἀποκαλέσῃ τὴν θριστεράν (ἀντιπολίτευσιν) τοῦ Γαλλικανισμοῦ καὶ ὅστις ἐπὶ τέλος συνέταξε τὸ ἀστυκὸν Σύνταγμα τοῦ κλήρου, ὅπερ ἦν πασιφανὴς ἀπόπειρα ὕπως προσεγγίσῃ ἡ Γαλλικανικὴ Ἐκκλησία πρὸς τὴν ὀρθόδοξον. Ἐντούτοις δὲν φαίνεται ὅτι τὰ δόγματα τοῦ Βέλγου ἐπισκόπου ἔτυχον ἐν Γενούᾳ τοιαύτης ὑποδοχῆς, οὔτε καὶ ἐν Τοσκάνῃ, ὅπου ὁ περίφημος ἐπίσκοπος τῆς Πιστόιας Σκιπίων δὲ Ῥίτσι ἀπέδωκεν αὐτοῖς μεγίστην ἀξίαν. Ἡ παλαιὰ Ἐτρουρία πάντοτε ἀντέπραξε κατὰ τῆς παπικῆς Ῥώμης, ὡσεὶ ὠθημένη ὑπὸ μυστηριώδους μνησικακίας κατὰ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως. Οἱ ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς, οἱ Δώρια, οἱ Βοκκάιοι, οἱ Πετράρχαι, οἱ Μακιαβέλαι, οἱ Γουϊτταρδίνοι, δὲν ἀπῆλλαξαν τὴν Ῥώμην τῶν σκληροτέρων μορφῶν. Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν δὲ τὸ πνεῦμά των ζῆ ἐν ταῖς ῥήσεσι τοῦ ἐκ Βρεσκίας Ἀρνόλδου, καὶ ἂν ὁ Νικολίνης δὲν ὑπερεῖχε κατὰ τὴν δεινότητα τοὺς μεγάλους Τοσκάνους, οὐχ ἦττον διέτηρει πιστῶς τὰς παραδόσεις των.

Γ'.

Κλάδος τῆς οἰκογενείας τῶν Βοναπαρτῶν, ἀναχωρήσας ἐκ τινος πόλεως τῆς γενουησίας Δημοκρατίας, τῆς Σαρζάνας, κειμένης εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Λούνη, εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς Κορσικὴν, νῆσον ἣτις ἐξήρτατο ἐκ τῶν Γενουησιῶν πρὶν ὑπαχθῆ εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἦς τοὺς κατοίκους ὁ Σένεκας θεωρεῖ ὡς καταγομένους ἐκ Λιγύρων. Ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὁποίου τόσαι ἐγένοντο θεωρίαι, καθυπέταξε (1797) τὴν Γένουαν, ἣτις κατεῖχε τὴν *Riviera di Levante* (μῆκος 3 χιλιομέτρα), τὴν *Riviera di Ponente* (μῆκος 189 χιλιομέτρα) καὶ τὰ *seni dei Gioghi*, ἣτοι τὸ Νόβι, Κασκάρε καὶ Καλιτσάνο. Ἡ Λιγυρικὴ Δημοκρατία (*Repubblica Ligure*),

κράτος δημοκρατικὸν, κυβερνόμενον ἐπιπόνω ὑπὸ Διευθυντηρίου μέχρι τοῦ 1802, ἔσχε Δόγην μέχρι τοῦ 1805, δετε ἠνώθη πρὸς τὴν γαλλικὴν αὐτοκρατορίαν, ἀποτελέσασα τοὺς νόμους Μοντενότιε (*Savone*), Γενούας καὶ Ἀπεννίνου. Ἐνῶ ἡ Λιγυρία ἐδιοικεῖτο ὑπὸ τῶν νομαρχῶν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ βασιλέως, ἡ χώρα αὐτῆς ἐξελέγη ὡς διαμονὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ῥωμάνης Ἐκκλησίας. Ἡ Σαβόνα συνεχῶς ἀναφέρεται ἐν ταῖς διαμάχαις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων καὶ τῶν θιασωτῶν Ναπολέοντος τοῦ Α', ὁ δὲ κόμης δ' Ἀσωμβίλ καὶ ὁ πατὴρ Θεϊνὲ πολλὰς διήγειραν συζητήσεις περὶ τοῦ αἰγματοῦ τῆς Σαβόνης, τοῦ μοναχοῦ ἐκφραζομένου ἦττον ἐχθρικῶς πρὸς τὴν αὐτοουργὸν τῆς Συμβάσεως (*Concordat*), ἐνῶ οὗτοι δὲν πράττει ὁ Γάλλος διπλωμάτης. Οἱ Γενουηῖνοι, οἱ μηδὲ ὅπως ὀρεγόμενοι τὴν ξένην κυριαρχίαν, βλέποντες διαμχομένους τὸν πάπα καὶ τὸν αὐτοκράτορα, ὤφειλον ν' ἀναμνησθῶσι τοῦ χρόνου καθ' ὃν τέκνον τῆς χώρας των, εἰς Φιέσκο (*Invokέντιος Β'*), ἦν ἐν τῇ Δύσει ὁ μᾶλλον ἐσχυρογνώμων ἀντίπαλος Φρεδερίκου τοῦ Β'. Ἄλλ' οἱ καιροὶ εἶχον μεταβληθῆ καὶ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, ἣτις ἐπὶ πολὺ ὤφειλε νὰ προμαχῆσῃ κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῆς ῥωμαϊκῆς θεοκρατίας, ἐν γένει ἦν τότε διατεθειμένη νὰ ὑπερισχύσῃ. Συκινεῖται τις πολὺ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐκ τῶν ἐπενεργειῶν τούτων κατὰ τῶν ἀπολυταρχιῶν. Ἀναμφιβόλως, κατὰ τοιαύτας ἀντενεργείας συνήθως οἱ ἔνοχοι δὲν ὑφίστανται τὴν ποινὴν τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων ἢ ἐγκλημάτων. Ὁ ἐφευρέτης τῶν καταδιωγμῶν καὶ ὁ αὐτοουργὸς τῆς περὶ λιμεῦ συμβάσεως ἤχθησαν ἀθορύβως εἰς ἅγιον Διονύσιον, ἐνῶ ὁ ἐντιμὸς κληρονόμος των, μὴ ὄν ἱκανὸς νὰ μιμηθῆ τὰς ἀτίμους ταύτας πράξεις, ἀπέθνησκεν ἐπὶ τῆς λαιμητόμου. Πάπαι οἶος ὁ μυστρός Ἀλέξανδρος Β'. μέχρι τέλους τοῦ βίου ἀπῆλαυον τοῦ σεβασμοῦ πάντων, ἐνῶ Πίος ὁ Ζ'. ὑπέκυπτεν εἰς τὰς φαντασιοπληξίας στρατιώτου ἐπαιρομένου ἐπὶ ταῖς νίκαις αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐὰν οἱ ἡγεμό-

νας δίδωσι δίκην τῶν ἀμαρτημάτων τῶν προκατόχων των, οἱ λαοὶ τάχα δὲν πάσχουσιν ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῶν προηγμένων αὐτοῖς ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ καὶ ὑπαγαγόντων εἰς τὴν ἀλεθρίαν πολιτικὴν τοῦ δεσποτισμοῦ;

Ὁ δεσμώτης τῆς Σαβόνης μεταφερθεὶς εἰς Σαβόνην ὤφειλε τὴν ἐλευθερίαν του εἰς τὰς ἤττας τοῦ Ναπολέοντος. Οἱ Ἄγγλοι, σφοδροὶ ἀντίπαλοι τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων, ἐπωφελήθησαν τὰς ἤττας ταύτας ὅπως ἐπαναστατήσωσι τὴν Λιγυρίαν, ἔργον τοσοῦτον μᾶλλον εὐκολώτερον, καθ' ὅσον οἱ κάτοικοι οὐδόλως ὠρέγονται τὴν ξένην κυριαρχίαν. Ὁ λόρδος Μπέντιγκ (*Bentink*) ἐπεισεν αὐτοὺς ὅτι ὁ κατὰ τοῦ Ναπολέοντος συνασπισμὸς προσέθετο νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν Γενουησίων, ἣν ἐκείνος εἶχε καταστρέψει (1). Ἄλλ' οἱ ἀντίπαλοι τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων, ὅπως καὶ οὗτοι, δὲν ἤγάπα τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς, ἡ δὲ Γένουα ὤφειλεν, ὅπως καὶ ἡ Ὁλλανδία, νὰ μετασχηματισθῇ εἰς κράτος μοναρχικόν· ἐντούτοις ἡ κατάστασις τῆς Λιγυρίας δὲν ἐδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν τῶν Ὁλλανδῶν, διότι τοὺς ἀρχαίους θεσμοὺς τῆς ἀντικατέστησε διὰ ἀπολυταρχίας. Οἱ βασιλεῖς τῆς Σαρδηνίας πολὺ πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχον δείξει ὅτι ἐποφθαλμίωσαν τὴν λιγυρικὴν χώραν· ἦσαν δ' ἤδη κύριοι μέρους τῆς ἀρχαίας Λιγυρίας, τῆς κομητείας τῆς Νικαίας, τῶν τοπαρχιῶν τοῦ Δολτσεάκουα, τῆς Ὀνεγλίνας καὶ τοῦ Λιόνου, ἐνῶ τὸ Μόνακον, τὸ Μεντόνε καὶ τὸ Ροκκαμπρούνα (τὰ δύο τε-

(1) Ὁ Κ. Μαρτίνη ἔγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς βραχυχρονίου παλινρθώσεως τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς προσαρτήσεως εἰς τὸ βασίλειον τῆς Σαρδηνίας. Ἴδε ἱστορίαν τῆς Παλινρθώσεως τῆς Δημοκρατίας τῆς Γενούας τῷ 1814, τῆς πτώσεως καὶ ἐνώσεως πρὸς τὸ Πεδεμόντιον τῷ 1815 (*Storia della Restaurazione della Rep. di Genova nel 1814, sua caduta e riunione al Piemonte nel 1815.*

λευταία εἰσι προσηρτημένα εἰς τὸν νόμον τῶν Θαλασσίων Ἀλπεων — *Alpes Maritimes*) ἀνήκον εἰς γαλλικὴν οἰκογένειαν καταγομένην ἐκ γυναικῶν ὑπὸ τῶν Γριμᾶλδης τῆς Γενούας. Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ, καὶ τοι μὴ προῖδὼν περιστατικὸν τόσον αἴσιον, ἐδυνήθη νὰ τετραχίσῃ εἰς τὰ οἰκόσημα τοῦ οἴκου τῆς Σαβότας τὸν σταυρὸν ἐπὶ δαπέδου ἀργυροχρόου, παριστῶντος τὸ δουκάτον τῆς Γενούας. Δυστυχῶς ὁ ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ τοῦ *J. de Maistre* ἀναφερόμενος ἡγεμὼν δὲν εἶχεν ἐπωφεληθῇ, ὅπως Δουδοβίκος ὁ 11', ἐκ τοῦ μαθήματος τῶν μακροχρονίων δυστυχιῶν του· διότι ἰδεώδης αὐτοῦ διετέλεσεν ἐσαεὶ ἡ ἀπόλυτος μοναρχία συνηνωμένη μετ' Ἐκκλησίας τοῦ Κράτους.

Ἀναμφιβόλως ὁ Ναπολέων εἶχε κλίσει πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν ὅπως καὶ οἱ ἡγεμόνες τοῦ ἀρχαίου πολιτεύματος· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε διαδεχθῇ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, δὲν ἐδύνατο νὰ ἐγκολπωθῇ ὁλοσχερῶς τὰς παραδόσεις τοῦ παρελθόντος. Ὁ αὐτουργὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς Συμβάσεως εἶχε προστατεύσει τὸν λαϊκὸν κλήρον ἐπὶ βλάβῃ τῶν μοναστικῶν ταγμάτων, ὧν οὐδὲν τὴν παρουσίαν ἐδύνατο νὰ ὑποφέρῃ εἰς τὰ κράτη του. Οἱ ἱερεῖς οὐδόλως ἐφαίνοντο λυπούμενοι ἐκ τοῦ ὅτι ἀπηλλάχθησαν τοῦ φοβεροῦ συναγωνισμοῦ τῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων, ἅτινα εἶχον περιστήσει αὐτοὺς εἰς θέσιν ὅπως δευτερεύουσιν. Ὁ νομοθέτης εἶχεν αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀποκαταστήσῃ σχέσεις τινὰς μεταξὺ τῶν περὶ γάμων νόμων καὶ τῆς νομοθεσίας τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν ἔθνῶν, καὶ δὲν ἐδυνήθη ν' ἀποπειραθῇ ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ ἀδιάλυτον τοῦ γάμου, οἷον ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Τρομοκρατίας. Ἐν περιλήψει, καὶ τοι ὁ Ναπολεόντειος κώδικς δίδει ὕλην εἰς ἐπικρίσεις, ἀπεδεικνύετο διὰ τὰς Γενουησίας ἀδιαφιλονείκητος πρόδος. Ἡ κατάστασις εἰς ἣν περιήγαγεν αὐτὰς ἡ Δημοκρατία οὐδόλως ἦν δίκαια· διότι δὲν ἦσαν, ὅπως ἀλλαχοῦ, καταδεδικασμένα εἰς φυλάκισιν καὶ εὐρί-

σκει τις ἐν τῷ Μουρατόρη (1) διατριβὴν ποιητοῦ μεμφομένου τοῦς Γενουησίους ὅτι ἐπιτρέπουν εἰς τὰς θυγατέρας των νὰ συνδιαλέγωνται πρὸς τοὺς νέους οἵτινες διαβαίνουν πρὸ τῶν παραθύρων των· οὗτοι δὲ ἀπάντων ὅτι ἡ καλὴ χρῆσις, ὧν αἱ γυναῖκες των ἐποίουν ἐγαρέτου ἐλευθερίας, ἦν ἡ ἀρίστη ἀπόδειξις τοῦ ἀσκόπου τῆς ἀπομονώσεως. (2) Ἡ ἐμπιστοσύνη αὕτη δὲν ἀπηντάτο ἐν τῇ νομοθεσίᾳ. Αἱ γυναῖκες αἰωνίως ἦσαν ἀνήλικοι. Κόρη δὲν ἐδύνατο νὰ ἐγείρῃ τὴν ἐλαχίστην ἀξίωσιν ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς τῆς ἐὰν εἶχε λάθει ποσότητὰ τινα εἰς προίκα ἢ, ἂν οὗτος ἀπέθνησκεν ἀδιάθετος, ἐκ τοῦ οἰκογενειακοῦ συμβουλίου· ἡ δὲ ἀριστορία τῶν Γενουησίων εἶχε γενικὸν κανόνα νὰ δίδῃ μετρίαν προίκα. Νυμφευομένη ἐστερεῖτο πάσης ἐξουσίας ἐν τῇ οἰκίᾳ, χήρα δ' οὕτα δὲν ἦν κηδεμὼν τῶν τέκνων τῆς καὶ οὐδὲν οἶκοθεν ἐδύνατο νὰ πράξῃ ἄνευ τῆς ἀδελφείας δικαστικοῦ συμβουλίου διοριζομένου ὑπὸ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ. Ἐν ἀρχῇ ἐκληρονόμει τὸ τρίτον τῆς περιουσίας τοῦ ἀποθιώσαντος, καὶ ἂν δὲν εἶχε τέκνα· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1435 αἰῶνος ὁ νόμος οὗτος κατηργήθη (1435) καὶ ἔκτοτε πολλάκις γυναῖκες ἀπεπέμφθησαν τῆς οἰκίας τοῦ ἀνδρός των κατ' αὐτὴν ἔτι τοῦ θανάτου τὴν ἡμέραν. Οἱ νεώτεροι υἱοὶ ἤττονα τῶν θηλειῶν ἀδελφῶν των ὑφίσταντο· ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνους, ὡς καὶ διὰ ταύτας καὶ τὸν λαϊκὸν κληρὸν, ἡ κυριαρχία τοῦ Ναπολέοντος ἐν Λιγυρία ἦν ἀληθὴς χειραφέτησις. Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ὁ Α'. ὤφειλε νὰ φέρῃ μεθ' ὑπομονῆς, ὅπως καὶ οἱ Βουρβῶνοι, μεταβολὰς τινὰς ἐπενεχθεῖσας εὐλόγως ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀντὶ νὰ ἐγκολπωθῇ τὴν ἀρχαίαν ἐξὶν τῆς παμβασιλείας. Οὐδὲν τῶντι ἤττον συνέτεινε πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν πραγματικῶς συντηρητικῶν συμπερόντων, ἅτινα ἢ ἀπόλυτος ἐξου-

σία ἀδιαλείπτως εἰς κίνδυνον καθιστᾷ διὰ τῶν παραλογισμῶν τῆς. Ἐπὶ τῆς ἰδίας τῆς παμβασιλείας εἶναι τὸ προκαλεῖν εἰς τὰς ψυχὰς τὸ μῖσος κατὰ πάσης ἐξουσίας, ἢν καθιστᾷ ἀποτρόπαιον. Ἐὰν τὸ Π. δευδόντιον, χώρα κατ' ἐξοχὴν μοναρχικὴ, δὲν ὤκνησε νὰ ταραχθῇ τόσο ὥστε νὰ φανῇ ἀδιοίκητος Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ τῷ Α'. ὅστις παρητήθη τοῦ θρόνου τῷ 1824, δύναιται τις νὰ φαντασθῇ ὅποια ἦσαν αἱ διαθέσεις τῶν Λιγυρίων. Δύο ἄνδρες δὲν ἐβράδυναν νὰ διαπρέψωσι διὰ τῆς ἀντιπολιτευσέως των πρὸς τὴν σαρδηνικὴν κυβέρνησιν, εἰς ἐκ Γενουᾶς δικηγόρος, ὁ Ἰωσήφ Ματσίνης, καὶ εἰς κάτοικος τῆς Νικαίας, οὗ ἡ οἰκογένεια κατήγετο ἐκ τοῦ Κιαβάρι (Ποταμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, *Riviera di Levante*), ὁ νέος Ἰωσήφ Γαριβάλδης· ἀλλ' οἱ σκοποὶ τοῦ Ματσίνη καὶ τῆς Νέας Ἰταλίας ἐξετείνοντο πολὺ ἐκείθεν τῶν ὁρίων τῆς ἀρχαίας Λιγυρίας. Τὰ μέλη τῆς Νέας Ἰταλίας οὐδόλως ἦσαν ὑπὲρ ὁμοσπονδίας ὅπως οἱ δημοκρατικοὶ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐνωτικοί, ὡς ἦσαν οἱ Γάλλοι Ὀρεινοί. Αἱ ἐνθυμήσεις τῆς ἀρχαίας Ῥώμης ἐξήσκουν ἐπ' αὐτῶν τὴν αὐτὴν μαγείαν ἢν ἐξήσκησαν ἐπὶ τῶν Δαντῶνων, τῶν Ροβεσπιέρρων, καὶ τῶν Σαιν-Ζούρ.

Ὁ διάδοχος τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ, Κάρολος Ἀλβέρτος (κλάδος τῆς Σαβῆας-Καρινιᾶν), ἀνήκων εἰς ἐποχὴν μεταβατικὴν, καὶ τοι δὲν ἦν πεπεισμένος ὅπως ὁ προκάτοχος του περὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ δεσποτικοῦ συστήματος, ἐν τούτοις ἐδίσταζε νὰ παραιτηθῇ τῶν ἀρχαίων ἀπολυτοφρόνων παραδόσεων τοῦ ὑπαλπέου βασιλείου· οἷον δὴποτε δὲ καὶ ἂν ἀπεφάσιζε νὰ ἐκλέξῃ ὁδὸν, ὡφειλε νὰ ἔχῃ ἀνταναγκαστικὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Νέας Ἰταλίας, οἵτινες ὑπεστήριζον ὅτι μόνη ἡ Δημοκρατία ἐδύνατο ν' ἀποδώσῃ τῇ χερσονήσῳ, μετὰ τῆς ἀνεξαρτησίας, τὰ πρωτεῖα ἅτινα εὐτόλμως διεξεδίκει μοναρχικῶς συγγραφεὺς, ὁ Πεδεμόντιος ἱεροῦς Ἰοβέρτης. Τῶν ἀποτυχιῶν τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἐν τῷ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν ἀγῶνι καὶ τῆς τροπῆς τῆς Νο-

(1) *Script. Ital. IX.*

(2) *Dialogo del academico Sforzato nel quale si ragiona . . . delle belezze di alcune gentildonne Manus. de la bibliothèque impériale de Paris.*

θάρας επικυρωσασών, ως φαίνεται, τὰς προ-
 γνώσεις ταύτας, ἡ Γένουα κατέστη θέατρον
 κινήσεως δημοκρατικῆς, ἣτις ἐδείνωσε τὰς
 στενοχωρίας τοῦ νεαροῦ ἡγεμόνος, ὃν ἡ πα-
 ραίτησις τοῦ Καρόλου Ἀλβέρτου ἐκάλεσεν
 εἰς τὸν θρόνον. Τριανδρία κατέλαβε τὴν
 πόλιν ἣν ὁ στρατηγὸς Λαμάρμορας ὤ-
 φειλε νὰ κυριεύσῃ. Εἶδον εἰς Ἑλβετίαν ἐν
 τῶν μελῶν τῆς τριανδρίας ταύτης, ὅπερ ἐ-
 φρόνει ὅτι ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ Β' δὲν θὰ
 ἐπιτύχῃ καλῖτερον τοῦ πατρὸς του ὅπως ἀ-
 ποδώσῃ τῇ Ἰταλίᾳ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ
 τὴν ἐλευθερίαν. Ἀπ' ἐναντίας ἤμην τῆς γνώ-
 μης τοῦ Καβούρ καὶ τοῦ Μανέν, καὶ ἐφαί-
 νετο ὅτι αἱ ὑπὸ τὸ σκήπτρον τῶν βασιλέων
 τῆς Σαρδηνίας ἐνωθεῖσαι ἐπαρχίαι, τηρήσα-
 σαι τὸ φιλοπόλεμον πνεῦμα τῆς ἐντὸς τῶν
 Ἀλπεων Γαλλίας, καὶ τῆς Λιγυρίας ἦσαν προ-
 ωρισμένοι νὰ ἐκδικηθῶσιν εἰς νέα μαχῶν πε-
 δία τοὺς ἐν Νοβάρρα ἠττηθέντας. Τὰ ἐπεληθόν-
 τα συμβάντα ἐδικαίωσαν τὴν γνώμην ἣν ὑπε-
 σήριζον, καὶ οἱ ἄδραιοι Λίγυρες, προεξάρχοντος
 τοῦ στρατηγοῦ Γαριβάλδη, ἐνόμισαν καθήκον
 τῶν ἀθυσιάσασαι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἰταλίας
 τὴν αἰώνιον ἀγάπην των πρὸς τὴν γενέτει-
 ραν γῆν εἰς τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς.
 Τὸ ἤδη ὑπάρχον πνεῦμα ἀντιπολιτείας εὐ-
 ρίσκει ἰσχυρὸν ἀντίρροπον ἐν τῷ ἐμπορικῷ
 συμφέροντι. Ἡ Γένουα ἀπὸ τῆς συστάσεως
 τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας λαμπρὰς κάμνει
 πράξεις. Τοιούτη εἶναι ἡ πεποιθήσις τῶν ἐμ-
 πόρων τῶν λοιπῶν παραλίων πόλεων. Κατ'
 αὐτοὺς, τὸ ἰταλικὸν ἐμπόριον τείνει νὰ συγ-
 κεντρωθῇ εἰς τὴν Γένουαν, ἡ δὲ Βενετία, ὅ-
 πως καὶ ἡ Λιβόρνος, ὀφείλει νὰ ὑποστῇ μεθ'
 ὑπομονῆς τὴν ἐμπορικὴν ὑπεροχὴν τῶν Λι-
 γύρων. Παραλειπαμένων τῶν ὑπερβολῶν αἰ-
 τινες προκύπτουσιν ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ,
 ὁμολογητέον, ὅτι ἐάν οἱ συμπολίται τοῦ
 Χριστοφόρου Κολόμβου ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν
 γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν εἰσὶ λίαν ὑπο-
 δεέστεροι πρὸς τὰ τέκνα τῆς χώρας ἣτις ἐ-
 γέννησε τὸς Δάντας, τοὺς Μικιαβελας καὶ
 τοὺς Μιχαὴλ Ἀγγέλους, ἐάν ἐν ταῖς τέχναις
 οὐδέποτε ἀπεδείχθησαν ἴσοι πρὸς τοὺς συμ-
 πολίτας τοῦ Τιτιανῶ καὶ τοῦ Παύλου Βε

ρονέζε, ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ δραστηριότης καθι-
 στῶσιν αὐτοὺς καταλληλοτάτους πρὸς τὴν
 νεωτέραν ταύτην ὑπαρξίν ἣν οἱ Ἀγγλοὶ τό-
 σον προσφυῶς ὠνόμασαν ἀγῶνα τοῦ βίου.

Δ'.

Ἡ νῦν καλουμένη ἐπαρχία Γενούας περι-
 ορίζεται πρὸς νότον μὲν ὑπὸ τῆς Μεσογεί-
 ου, πρὸς βορρᾶν δὲ ὑπὸ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀ-
 λεξανδρείας καὶ Χαβίας, πρὸς δυσμὰς ὑπὸ
 τοῦ Λιμένος Μαυριλίου (*Porto Maurizio*)
 καὶ τοῦ *Cuneo* καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ
 τῆς ἐπαρχίας Μάσσα καὶ Καρράρας. Κατὰ
 τὴν ἀπρίθμησιν τοῦ 1861, εἶχεν 650,143
 κατοίκους, οἰκισθῆντας εἰς πέντε διαμερίσμα-
 τα (*circondarii*), ὧν πρωτεύουσαι εἰσὶν ἡ
 Γένουα, ἡ Ἀλμπέγκα, τὸ Κιαβάρι, ἡ Σπέ-
 τσια καὶ Σαβόνα, εἰς 14 *mandamenti* καὶ
 εἰς 217 δήμους. Ἡ ἐπιφάνεια ἦν 158,05
 κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.
 Ὁ πληθυσμὸς οὗτος οἰκεῖ εἰς δύο μέρη ἐκ-
 τάσεως λίαν ἀνίσου, ἐν μικρῷ, ὅπερ εἶναι
 τὸ ἐσωτερικόν καὶ ὅπερ κατέρχεται ἐκ τῆς
 κορυφῆς τοῦ Ἀπενίνου πρὸς τὰς χώρας
 Ἀκκουρ, Νόβι καὶ Μπόμπιο, καὶ ἐν μέγα,
 ὅπερ εἶναι παραθαλάσσιον, ἐκτεινόμενον ἐκ
 τῶν ὑψωμάτων τοῦ Ἀπενίνου, ἐστεμμέ-
 νων ὑπὸ τῶν ὄρεων *Pu* (1066 π.), *Bado*
della Guardia (825), κτλ, μεταξὺ τῆς
 Μάγγρα καὶ τοῦ χειμᾶρου Ἀνδόρα, καὶ ὅ-
 περ ἀποτελεῖ τὸ ἡμικύκλιον ὅπερ περιλαμ-
 βίνει τὸν κόλπον τῆς Γενούας. Τὸ ἡμικύ-
 κλιον τοῦτο, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ
 τῶν ὄρων (*semi*), ἔχει μῆκος 240,000 μέ-
 τρων καὶ παρέχει εἰς τὰ πλοῖα πολλοὺς
 λιμένας, ὧν κυριώτεροι εἰσὶν ἡ Γένουα, ἡ
 Σπετσία, ἡ Σαβόνα καὶ ἡ Ἀλμπέγκα. Εἰς
 τὸν κόλπον τοῦτον χύνονται πολλοὶ ποτα-
 μοὶ καὶ χεῖμαρροι, ξαροὶ κατὰ τινὰ τοῦ ἔ-
 τους ἐποχῆν, οἱ κυριώτεροι δὲ εἰσὶν ὁ *Pol-*
cevere, ὁ *Visagno*, ὁ *Lavagna* καὶ ὁ *May*.

γα (1), οίτινες διατηροῦσι τὰ ὕδατά των περισσότερον τῶν λοιπῶν.

Ἡ ἔρευνα τῆς χώρας ἀποδεικνύει ὅτι οἱ λαοὶ τοῦ κόλπου τῆς Γενούας δύνανται νὰ ἐκτείνωσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας των ὡς ναῦται, βιομήχανοι καὶ ἔμποροι, δίχως ἢ φήσας τοῦ ἐδάφους νὰ ἐπιτρέψῃ ποτὲ μεγάλην ἀνάπτυξιν εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τινὰ μέρη μόνον ξηροὶ καὶ ἄγονοι βράχοι εὕρηνται, ἀλλὰ δὲ εἰσὶ κεκαλυμμένα ἀπὸ δάτη ἅτινα εὐτυχῶς διέφυγον τὸν πέλεκυν, ὅστις τόσον ὀλέθριος ἀποβαίνει εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀπεννίνου, ἢ ἔχουσι καλὰς νομάς. Ἀφθονία καστανεῶν ὑπάρχει εἰς τὰς δύο κλιτύας τοῦ Ἀπεννίνου, ἀλλ' αἱ καλλίτεραι εὕρηνται εἰς τὰς βορείους κατωφερείας. Ὁ ποταμὸς τοῦ *Leganie* παράγει τοὺς καλλιτέρους οἴνους, ὁ δὲ τῆς Δύσεως τὰ καλλίτερα ἔλαια (Ὀνεγλία, Πόρτο Μαουρίτσιο, Διάνο) ὡς καὶ τὰ ἀριστα *agrumi* (2) — ἡ Σαβόνα, τὸ Φινάλε, τὸ Σάν Ρέμο, ὡς καὶ τὸ Νέρβη ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄχθης. Συκαῖ, ἀμυγδαλέαι καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα εἰσὶ πανταχοῦ ἀφθονα. Τὰ περίχωρα τοῦ Σάν Ρέμου ἔχουσι ἀφθονοὺς δακτυλοφόρους φοίνικας, (περίφημοι εἶναι οἱ τοῦ Μπορτζιγέρα), ἀλλ' οἱ καρποὶ δὲν ὀριμάζουσι καὶ ἀρκοῦνται ἔμπορευόμενοι τοὺς κλάδους, οἷτινες χρησιμεύουσι διὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βατῶν.

Πρῶτον πρόσκομμα εἰς τὴν πρόσδον τῆς γεωργίας εἶναι ἡ ἔλλειψις μέσων συγκοινωνίας. Ὑπάρχει μὲν ὁ σιδηρόδρομος, ὅστις ἐργάζεται βραδέως κατὰ μῆκος τοῦ κόλπου, καὶ αἱ λεγόμεναι ἐπαρχιακαὶ ὁδοὶ, ἐλλείπουσιν ὁμῶς ὅλως διόλου αἱ γειτονικαὶ ὁδοὶ καὶ εἰς τὰ μέρη μάλιστα εἰς ἃ θ' ἀπεδεικνύοντο ἀναγκαιόταται, μόνον στεναὶ ἀτραπαὶ ὑπάρχουσι. Τὰ κτήνη, συνεχῶς δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἀναγκάζονται διὰ τῶν ἀτραπῶν ταύτων νὰ μεταφέρωσι τὰ προϊόντα των.

(1) Ὁ *Bormida* καὶ ὁ *Larivìa* ἀνήκουσιν εἰς τὰς βορείους κλιτύας.

(2) *Agrumi* ὀνομάζουσιν ἐν Ἰταλίᾳ τὰ πορτοκάλια καὶ κίτρα.

Πρὸς τὴν δυσχερεῖα ταύτη προσθετέον καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦ κανονίσει τὴν περί ὕδατων διάταξιν, ὥστε νὰ ὠφεληθῇ ἡ γεωργία. Πῶς νὰ δαπανήσωσι χρήματα πρὸς χρησιμοποίησιν ποταμῶν οἷτινες, ἐκτὸς τοῦ Σκιρίνια οὐ τὸ ὕδωρ, τὸ σπάνιον κατὰ τὸ θέρος, διοχετεύει εἰς Γένουαν ὑδραγωγεῖον μήκους πλέον τῶν 15 χιλιομέτρων, εἰσὶ συνήθως ξηροί; Ἡ στενὴ λωρὶς ἣτις ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν χαμηλοτέρων κατωφερειῶν τοῦ Ἀπεννίνου καλλιεργεῖται καλῶς μόνον καὶ μόνον διότι ἡ θάλασσα τῇ παρέχει τὸ μέσον τοῦ νὰ ἐξαγάγῃ εὐκόλως τὰ προϊόντα. Ἀπωτέρω τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν ὅπου ὑπάρχουσι δάση ὑψηλῶν δένδρων καὶ κασταναί, γεωργία δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ δασοκομία. Κατὰ τὴν *Ἐπειρηίδα* τῆς γεωργίας, βιουηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, τὴν δημοσιευθεῖσαν τῷ 1862 ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου, ἡ ἔκτασις τῶν δασῶν εἶναι ὡς ἔγγιστα 169,120 πλέθρα.

Αἱ χέρσαι γαίαι τοῦ Ἀπεννίνου δὲν τρέφουσι πολλὰ ζῶα καὶ τὸ πλεῖστον τῶν βοῶν εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἑλβετίας, ὅπου χάρις εἰς τὰς λαμπρὰς νομάς τῶν Ἀλπεων πολλὰ τρέφονται ζῶα. Τῷ 1861 ἡ ἐπαρχία ἠρίθμει 85,605 πρόβατα καὶ ἀρνία, τὰ πλεῖστα μὲν ἐγχώρια, τὰ δὲ λοιπὰ μερικὸς ἢ τοῦ εἴδους *Maremmie*. Ἡ τυροποιία εἶναι περημελημένη, πλὴν ἐπαινοῦσι τὰ τυρία τῆς Μαρνελλε, τοῦ Μποτζονάσκα καὶ τοῦ Βαρέζε.

Ἐπὶ τῶν τελευταίων κατωφερειῶν τοῦ Ἀπεννίνου ὑπάρχουσι ἐλαιόδενδρα, ἅτινα ἀποταλοῦσι τὴν κυριωτέραν καλλιέργειαν τῆς γῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, καὶ ἅτινα εὐδοκίμοισιν εἰς ζώνην 300 μέχρι 400 μέτρων. Ἡ ἀρχαία σαρδηνικὴ ἐπαρχία τῆς Γενούας ἐλογίζετο ὅτι πρὸ τοῦ 1859 παρήγαγεν ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια ἑκατολίτρων ἐλαίου. Αἱ πορτοκαλέαι καὶ τ' ἀνάλογα δένδρα (1) παρήγαγον 4 ἑκατομμύρια καρπούς. Ἐν στατιστικῇ μᾶλλον προσφάτω βλέπει τις ποία εἶναι ἡ ἀναλογία τῶν προϊόντων

(1) *Nerántzia*, *λεμόρια*, *κίτρα*.

εις τὰ διάφορα διαμερίσματα τῆς νῦν ἐπαρχίας. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰ ἔλαια κατέχει τὸ Κιάβαρι (100,000 ἐκτόλιτρα), μετ' ὧν ἔρχονται τὸ Levante ἢ Σπέτσια (156,000) ἢ Γένουα (128,000) ἢ Ἀλμπέγκα (96,000), ἢ Σαβόνη (64,000). Εἰς τοὺς οἴνους τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γένουα (120,000 ἐκτόλιτρα), μετ' αὐτὴν δὲ τὸ Κιάβαρι (144,312), ἢ Σπέτσια (75,554) ἢ Ἀλμπέγκα (42,126), ἢ Σαβόνα (8,028).

Χάρις εἰς τὰς συκαμινέας πρὸ τοῦ 1859 ἡ ἀρχαία ἐπαρχία παρήγαγεν 620,000 χιλιόγραμμα κουκουλιῶν ἐκ νεωτέρων δὲ στατιστικῶν πληροφοροῦμεθα ὅτι τὸ μεγαλύτερον ποσὸν παρήγαγε τὸ διαμέρισμα τῆς Γενοῦας (6400 μετρικὰ καντάρια), ἔπειτα δὲ τὸ Κιαβάρι (4988), ἢ Σαβόνα (4200), ἢ Ἀλμπέγκα (4000).

Ἡ κηπουρικὴ προώδευται ὅπως οὖν εἰς τὰ περίχωρα τῶν πόλεων καὶ οἱ χωρικοὶ τῆς Σαβόνας, τῆς Ἀλμπέγκας καὶ τοῦ Κιάβαρι φημίζονται ὡς ἀριστοὶ κηπουροὶ τῆς χώρας. Πέριξ τῆς Γενοῦας καὶ τῆς Σαβόνης καλλιεργοῦσι κυρίως ἀνθη καὶ τὸ Νέρβι καλεῖται *la Tempè di fiori*, νέα Ἐδέμ. Ὁ ἰδὼν ὁμοίως εἰς Γάνδην τὰ θαυμάσια τῆς καλλιεργείας τῶν ἀνθῶν, ὑπὸ τὸν λευκόφαιον οὐρανὸν τῆς Βελγικῆς, παρατηρεῖ πόσον ἡ ἐπιστήμη αὕτη καθυστερεῖ ἐν Ἰταλίᾳ οὐχ ἥττον ἀδικον νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν τὰς ἐν τῇ δένδροκομίᾳ ἐπενεχθείσας προόδους κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὅρη τέως ξηρὰ ἤδη βρίθουσι δένδρων, εἰς πολλὰ δὲ μέρη ἐφύτευσαν συκαμινέας, αἵτινες παρέχουσιν εἰς τὰ ἐγγύρια ἐργοστάσια μέρος τῆς ἀναγκαίας μετάξης, κυρίως ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Ἀλμπέγκας. Αἱ ἄμπελοι ἐπληθύνθησαν καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνου γίνεται τελειότερα.

Τὸ διὰ τὴν γεωργίαν ἄγονον ἔδαφος (1), εὐτυχῶς εἶναι πλούσιον εἰς ὄρυκτά, ἥτοι μάρμαρα, ἀλάβαστρον, σχιστόλιθον, ἄσβεστον, ἀμίαντον, κτλ.

(1) Τὰ γεώμηλα, ἕτινα ἀλλαχοῦ εἶναι μέγας πόρος, ὀλίγον καλλιεργοῦνται.

Εἰς Ἀγκουασάντε, πλησίον τοῦ Βόλτρι, ὑπάρχουσι μεταλλικὰ ὕδατα.

Καί τοι ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι προωδευμένη ὅπως εἰς ἄλλα μέρη, ὑπάρχουσιν εἰς τὰ περίχωρα τῆς Γενοῦας ἄξια λόγου ἐργοστάσια μεταξωτῶν, κυρίως μαύρων ὑφασμάτων, βελούδων, δαμασκηνουργῶν καὶ μεταξωτῶν περιποδίων ὡσαύτως δὲ κατασκευάζουσι βαμβακοῦφάσματα, παρακατινὰ ἐριοῦχα, μάλλινα ὑφάσματα, φέσια, σχοινία, πράγματα ἐκ κοραλίου, ἐξ ἀλαβάστρου, ἐλέφαντος, χαλκοῦ, τιμαλφῆ κοσμήματα, τρίχαπτα, κροσσούς, σειρήτια, ταινίας, τρίχαπτα, μυρωδικά. Τὰ ζυμαρικὰ τῆς Γενοῦας φημίζονται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ αἱ καθέκλαι τοῦ Κιάβαρι (1). Ὁ σάπων ὠνομάσθη ἐκ τῆς *Savone*. Ὁ δυτικὸς ποταμὸς μέχρι τοῦ Βόλτρι ὁμοιάζει πρὸς εὐρὴ ἐργοστάσιον, ὧν κέντρον εἰσι τὸ *Sestri di Ponente* καὶ τὸ Βόλτρι καὶ ὅπου ναυπηγοῦνται τὰ πολυάριθμα πλοῖα ἅτινα διασχίζουσι τὴν Μεσόγειον, τὸν Εὐξείνιον καὶ τὸν Ὀκεανόν.

Τὰ πλοῖα ταῦτα οὐδέποτε φοβοῦνται μὴ στερηθῶσι πληρωμάτων. Τῶντι οἱ Γενοῦήνσιοι φαίνεται ὅτι ἐγεννήθησαν ναῦται ὄντες δὲ δραστήριοι, νηφάλιοι, οἰκονόμοι καὶ φίλεργοι (ἀρκεῖ ἡ ἐργασία νὰ μὴν ἦναι μακροχρόνιος) καταβάλλουσιν εἰς τὰς δυσχερεστέρας ἐπιχειρήσεις ζῆλον διεγειρόμενον ὑπὸ τῆς φιλοκερδείας καὶ ἐν ταῖς ἀπειρίαις κινδύνουσι οὓς ἔχουσι θάλασσα ἀπιστοὶ, οἷκι ἡ Μησόγειος καὶ ὁ Εὐξείνιος, ἀναπτύσσουσι τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην ἣτις παρὰ τοῖς προγόνοις των κατέπλησσε τοὺς γενναϊότερους στρατιώτας τῆς Ῥώμης.

Ἡ θάλασσα θὰ παράσχη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἕτερον πόρον ἅμα γίνῃ καταληπτοτέρα ἢ ἰσχυρὰ καὶ σωτήριος ἐπενέργεια ἢ τὰ θαλάσσια λουτρά ἔχουσιν ἐπὶ τῆς ὑγείας. Ἦδη εἰς τὰ παράλια τῆς Λιγυρίας συνέρχονται πολλοὶ ὅπως λουσθῶσι καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν αὐξάνει κατ' ἔτος. Ἡ

(1) Ἴδε *Notizie sulla patria industria dopo il 1850 (Gênes, Pellas, 1857)*.

Σπετσία, ἐπὶ τοῦ *Riviera di Levante*, καὶ τὸ *Pegli*, ἐπὶ τοῦ *Riviera di Ponente*, χαίρουσι μεγάλην φήμην διὰ τὰ λουτρά, διότι μάλιστα ἡ χώρα εἶναι ὡραία. Ἀπεπειράθην ἤδη νὰ παράσχω ἰδέαν τῶν ἀπόψεων τῆς χώρας καὶ τῶν συμβάντων ἅτινα διεδραματίσθησαν εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Τὸ *Pegli* εἶναι σήμερον ὅ,τι ἐν ἀρχῇ ἦν ἡ Σπέτσια, πρὶν σχηματισθῆ ἡ πεδιάς ἣτις ἐκτείνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὸν κόλπον, ἦτοι μία τῶν καιωφερειῶν τοῦ Ἀπεννίνου πλύνοντος τοὺς πόδας του εἰς τὴν Λιγυρικὴν θάλασσαν. Ἐὰν ἐδυνήθησαν νὰ εἰπωσιν ὅτι ὁ τόπος οὗτος παρίστα τὴν ἀντίθεσιν τῶν ξηρῶν βράχων τῶν καιομένων ὑπὸ φοβεροῦ ἡλίου καὶ ἡδονικῶν σκιῶν, τὸ *Pegli* ἀνήκει εἰς τὴν εὐνοηθείσαν χώραν ἣτις διετήρησε τὰ ὡραιότερα δένδρα. Ἐπειδὴ ἡ ἰδιοκτησία δὲν εἶναι διηρημένη — ἐξ ἀνδρῶν νέμονται τὴν χώραν τοῦ *Pegli* — ὁ τόπος εὐκόλως ἐδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὴν μάστιγα τῆς καταστροφῆς τῶν δένδρων· ἀλλ' ἡ ἐξαίρεσις δὲν ἀποτελεῖ τὸν κανόνα καὶ, ὅπως ἐν μόνον παράδειγμα ἀναφέρωμεν, ἡ ἀκτὴ τῆς Μεσογείου, ἣτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Λιμένος Μαυρικίου εἰς Σὰν Ρέμο, ὁμοιάζει πρὸς ἀφρικανικὴν παραλίαν. Οἱ ξένοι οἱ ἀγοράζοντες ἐπαύλεις καὶ γαίαις εὐτυχῶς προσπαθοῦσι νὰ παρεμποδίσωσι τὴν ὑλοτομίαν, ἣτις τόσον ὀλεθρία ἀπεδείχθη εἰς τὰς λατινικὰς χώρας, εἰς Σὰν Ρέμο δὲ ἐφύτευσαν πολλὰς σφαιροειδεῖς εὐκαλύπτους, ὧν ἡ ταχεία αὐξήσις προξενεῖ ἐκπληξιν εἰς τοὺς Λίγυρας. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο φυτὸν — οὗ ἀπεπειράθην νὰ διαδώσω τὴν καλλιέργειαν (1) ἐπὶ τῶν δύο ἀκτῶν τῆς Μεσογείου — εἶναι προδήλως τὸ καταλληλότερον πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἐξ ἀμελείας καὶ προαιωνίου ἀμαθείας ἐπελθουσῶν καταστροφῶν. Ἀρχίζουσιν ὡσαύτως νὰ

(1) Ἴδε τὰ ἄρθρα ἅτινα ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν «Ἑλληνικὴν Ἀνεξαρτησίαν» Ἀθηνῶν, τὸν «Νεολόγον» Κωνσταντινουπόλεως, τὴν «Σμύρνην», τὴν *Staffetta* τῆς Νεαπόλεως, τὴν *Unione* τοῦ Λιμένος Μαυρικίου, κτλ.

φυτεύωσι φοίνικας δακτυλοφόρους, οἷτινες παρ' ὀλίγον ἐξέλπειον· καὶ ἄλλα δὲ εἶδη φοινίκων, οὗς ὁ Λινναῖος ἐκάλει ἠγεμόνας τῶν δένδρων, δὲν θὰ βραδύνωσιν ἀναμφιβόλως νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς κήπους καὶ τὰ ἄλλα τῶν χειμερινῶν τοῦτων σταθμῶν, εἰς οὓς οἱ βόρειοι λαοὶ φέρουσι τόσα χρήματα, τὴν ποιητικὴν φυτιογνωμίαν τοῦ Νέρβη καὶ τῆς Μορδεγέρας. Βεβαίως δὲν θὰ περιορισθῶσι μόνον εἰς ταῦτα καὶ, ὅπως ἐν Νικαίᾳ τὰ ἄριστα ξένα δένδρα, ἅτινα εὐδοκιμοῦσιν εἰς τὴν χώραν τῶν πορτοκαλλίων, ἐπὶ τέλους θὰ μεταφυτευθῶσιν εἰς τὰ περίχωρα τῶν πόλεων τῆς Λιγυρίας, ὅπου ὅλοι οἱ περιηγηταὶ ἀποροῦσι μὴ βλέποντες τοιαῦτα, ἐνῶ εἰς χώρας ὀλιγώτερον ὑπὸ τῆς φύσεως εὐνοηθείσας, εἰς τὸν ζοφερὸν οὐρανὸν τοῦ Βορρᾶ, καταβάλλουσι πολλοὺς ἀγῶνας ἵνα μεταφυτεύσωσι ξένα φυτὰ (1), ὧν ἡ νοσημένως γενομένη καλλιέργεια δίδει χώραν εἰς ἐμπόριον ὁσημέραι προαγόμενον (2).

ΔΩΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

τῶν πρῶτων ἐκδιδόμενος.

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἐλλόγιμος κ. Μανουὴλ Γεδεών ἐξέδοτο ἀρτίως ἐκ χειρογράφου τὴν ἔμμετρον χρονογραφίαν τοῦ Κυρίλλου Λαυριώτου περὶ τῶν ἀπὸ ἀλώσεως μέχρι τοῦ 1794 πατριαρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐν τέλει τῆς ὁποίας προσέθετο ὁ αὐτὸς καὶ συγκριτικὴν πίνακα τῶν παρ' ἐκάστῳ

(1) Ἴδε *Taine, Notes sur l'Angleterre*. Ὁ *Capefigue, La grande Catherine*, λέγει ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα εἶχεν ἤδη λαμπρὸν χειμερινὸν κήπον εἰς τὸ Ἀποχωρητήριον.

(2) Ἡ βελγικὴ Φλάνδρα, ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Βορείου Θαλάσσης, μέγα ἐνεργεῖ ἐμπόριον φυτῶν. Ἡ κηπουρικὴ τῆς Γάνδης εἶναι περίφημος.